

ח' ניסן תשפ"ד, 16 אפריל 2024

לכבוד
מנכ"ל משרד החינוך, מר מאיר שמעוני
מנהל אגף בכיר בחינוך, מר דוד גל

תפוצת המסמך :
כבי שר החינוך, מר יואב קיש
יו"ר הנהגת ההורים הארצית, מר מירום שיף
חברינו מנהלות ומנהלי בתי הספר
יו"ר הנהגת התלמידים והנוער הארצית, ספיר מוספי
שלום רב,

הנדון: מתווה בחינות הבגרות לתלמידים מפונים מצפון הארץ – מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרצה מלחמת "חרבות ברזל" ביצע משרד החינוך התאמות באופן ההיבחות של אוכלוסיות שונות במדינת ישראל בהתאם למצבם, להשפעת המלחמה על שגרת חייהם ולתהליכי הלמידה השונים שהתאפשר להם לקחת בהם חלק.

מתוך ראייה זו הגדיר משה"ח מעגל אוכלוסיה שנקרא "מעגל שלישי – תלמידי עוטף עזה, יישובים בהם התקיימה לחימה פעילה ויישובים מפונים בצפון לאורך זמן"¹.

במהלך הזמן התחוויר המצב כי ההתאמות הללו אינן מותאמות למצב החמור של האוכלוסיות ולקושי הגדול ביכולת יצירת למידה סדורה ולכן הגדיר משה"ח "מעגל רביעי" לו ניתנו התאמות רחבות יותר, לפיהן "כלל הבחינות בשנה"ל תשפ"ד (2024) יתבצעו באופן פנימי ומבוקר, באישור המפמ"רים"².

אולם, למרבה הצער, יישובים מפונים בצפון לאורך זמן אינן כלולים במעגל הרביעי, למרות שטרם שבו לשגרת חיים בבתיהם וטרם שבו ללימודים במוסדות חינוך המספקים להם לימודים מלאים וסדירים.

אנו קוראים למשרד החינוך להמשיך למלא את הבטחתו להקשיב לצרכים העולים, לשנות ולהתאים את ההנחיות בהתאם למצב המשתקף ע"י מנהיגי השטח, מנהלי בתי הספר המפונים מהצפון, ולשייך אותם למעגל הרביעי.

עלינו יחד מוטלת החובה לעשות הכל כדי שהם יצליחו לצלוח את האתגרים העומדים בפניהם שלא בטובתם, ובאפשרות מערכת החינוך למצוא להם פתרונות.

בברכה,

גיל מושקוביץ
מנכ"ל

אורית גור כהן ואביגיל סאמין
יו"ר שותפות

¹ חוזר אגף בכיר בחינוך משה"ח מיום 23 בנובמבר 2023, "חרבות ברזל – התאמות למעגלי הפגיעה – עדכון"

² חוזר אגף בכיר בחינוך משה"ח מיום 23 בינואר 2024, "מועד חורף תשפ"ד (2024) – חרבות ברזל"

נספח – פירוט והרחבה ע"י עופר זפרני, מנהל תיכון "אורט דנציגר" בקריית שמונה

החל מיום 7 באוקטובר 2023, ועוד קודם לכן בחופשות החגים, הופסקו הלימודים הסדירים של תלמידי הצפון ביישובי קו העימות.

ביום 20 באוקטובר 2023 פונו כ-62,000 תושבים מהצפון לכל רחבי הארץ, בהחלטת ממשלה.

בתוך כך מצאו עצמם אלפי תלמידים מפוזרים בכ-500 יישובים שונים, מנסים להשתלב במסגרות חינוך הסמוכות למקום הפינוי, אך לא בכל מוקדי הפינוי היתה אפשרות לשלב את תלמידי הצפון, כך שבשלושת החודשים הראשונים למלחמה ולפינוי, לא היו מסגרות מסודרות לתלמידים.

כתוצאה מחוסר היכולת של יישובים מרכזיים קולטי מפונים (כדוגמת טבריה, תל אביב ואילת) לקלוט תלמידים בבתי ספר קיימים - הוקמו מרכזי חינוך "ארעיים" עבור תלמידים אלה. מרכזים אלה הוקמו תוך יצירת מערך הסעות עבור התלמידים שהגיעו בעיקר מבתי מלון, במסגרות לימודיות שפעלו כ-4 ימים בשבוע 4 שעות בכל יום.

בחודשים שלאחר מכן, החלה גם נדידה של תלמידים ממלונות לדירות שכורות, ובין היישובים. מעברים אלה יצרו אי רציפות לימודית ובעיקר נתק בכל הקשור לתכנים הלימודיים שהיו אמורים להילמד.

התנאים הפיזיים בכל אחד מהמרכזים הם חלקיים, כמו גם חוסר היכולת של התלמידים ללמוד בבית, בשל הצפיפות במלונות ובהרכבי החדרים (4 נפשות בחדר).

גם אמצעים טכנולוגיים ללמידה חסרים, למרות שהוקצו אמצעי קצה אך בכמות שאינה מספקת למספר התלמידים בכל משפחה. כמו כן, לא תמיד היה חיבור זמין לאינטרנט.

במצב זה, הדאגה הגדולה ביותר היא לגבי הנערים והנערות המסיימים את חוק לימודיהם, תלמידי י"א – י"ב, אשר עתידים להבחן בבחינות בגרות ואין להם זמן בו יוכלו להשלים את הפערים הנוצרים כרגע.

תלמידים אלה נדרשים לעמוד במשימות של בחינות בגרות חיצוניות במקצועות הליבה (לשון, מתמטיקה אנגלית) ועבור רוב התלמידים קיימות גם חובות היבחנות במקצועות המוגברים (כל התלמידים שלהם יותר ממקצוע מוגבר אחד). כל מקצועות ההגבר הללו לא נלמדו בשום מרכז חינוכי באופן פרונטלי, למרות שהיה ניסיון ללמד מרחוק, אך רק אחוז נמוך מאוד של תלמידים לקחו בו חלק.

בנוסף לכל אלה, לחלק מהתלמידים יש מקצועות נוספים בהם עליהם להיבחן כדי להשלים בחינות בהם נכשלו בשנה קודמת, וכעת מפאת המצב גם לא הכינו אותם מחדש לבחינה.

נדגיש שהתלמידים כולם, במסגרות חנוכיות, ועושים מאמצים אדירים להגיע וללמוד, אולם ישנם מכשולים רבים שלא מאפשרים להם לעמוד במשימות לבחינות הבגרות, והחמור מכולם הוא מחסור עצום בכוח אדם בהוראת מקצועות ההיבחנות החיצוניות. מחסור זה משפיע ישירות על סיכויי הזכאות לבגרות של תלמידינו. משרד החינוך ניסה לסייע בבעיית המחסור במורים אך כל נסיונותיו עלו בתוהו.

בנוסף לכל זאת, קיימות שתי אוכלוסיות תלמידים שנפגעו במיוחד:

1. **תלמידים ונוער בסיכון** (תלמידי אגף שח"ר) שהיו רגילים ללמוד בקבוצות קטנות, בליווי מתרגלים, עם מורים בעלי מומחיות להוראה מותאמת וכעת לא זוכים לכך.
2. **תלמידים מצטיינים** שהיו מיועדים לבגרות מצטיינת יוכלו להיות זכאים במצב זה במקרה הטוב לבגרות מינימלית.

לדוגמא-

בבית הספר "אורט דנציגר" בקריית שמונה לומדים כ-435 תלמידים, מתוכם כ-220 תלמידי י"ב. כלל תלמידי ביה"ס פוזרו ל-400 יישובים ול-110 מרכזים חינוכיים.

אם בערב המלחמה צפי הזכאות עמד על יותר מ-90%, הרי שכרגע רק 45% צפויים לסיים עם תעודת בגרות מלאה!!

זאת כתוצאה מהעדר תנאים לימודיים ראויים, מס' שעות לימוד מועט (רק כ-40% ממה שהיו אמורים לקבל), היעדר מענה דיפרנציאלי לאוכלוסיות מיוחדות (אגף שח"ר), בעיית הספק החומר הלימודי, מחסור במורים שילמדו ושיצמצמו פערים לימודיים.

לפיכך, אנו דורשים עבור תלמידים אלה בחינות פנימיות, שיהלמו את הספק החומר שהתלמידים למדו בתקופה המורכבת, ומצפים שהערכתם תהיה לא פחות מהצפי שהיה אמור להיות להם ערב המלחמה. מדובר בתלמידים שהוכיחו יכולת בשנתיים הקודמות בבחינות חיצוניות, עם הישגים גבוהים, וכעת בגלל כל הנ"ל נפגעו קשות.

אנו סבורים כי המצב החמור המקבץ בתוכו שלל אתגרים לא סבירים - מחייב מענים מותאמים כמו זה שיצר משה"ח במעגל הרביעי ובתוספת דיוקים ומענים נקודתיים שנדע להציע בשיח ישיר.